

Фінансове право

УДК 347.73:336.71(477):327

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20391440>

**Модернізація банківського законодавства України: політико-правовий
дискурс європейської інтеграції та виклики воєнного часу**

Олександр Бригінець,

доктор юридичних наук, професор,

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

29000, вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-4058-7566>

Дмитро Василюк,

Аспірант,

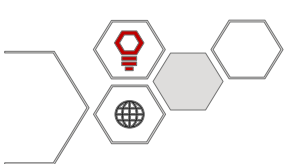
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

03115, вул. Львівська, 23, м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0009-0006-0540-9819>

Прийнято: 15.05.2026 | Опубліковано: 26.05.2026

Анотація: Мета. Метою статті є комплексний аналіз політико-правових чинників модернізації банківського законодавства України в умовах воєнного часу, а також визначення впливу євроінтеграційних процесів на трансформацію системи банківського регулювання та фінансового нагляду. Особливу увагу приділено дослідженню ролі Національного банку України у забезпеченні

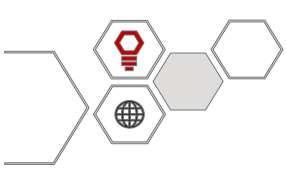

фінансової стабільності держави та адаптації національного законодавства до аспис Європейського Союзу.

Методи. Методологічну основу дослідження становлять системно-функціональний, порівняльно-правовий, дискурсно-аналітичний та формально-юридичний методи. У роботі використано аналіз нормативно-правових актів України та Європейського Союзу, офіційних звітів Національного банку України, Європейського центрального банку, Європейської банківської адміністрації та міжнародних фінансових інституцій. Застосування міждисциплінарного підходу дозволило поєднати юридичний, економічний та політичний аналіз трансформацій у банківському секторі.

Результати. Установлено, що повномасштабна війна стала каталізатором прискорення банківських реформ та імплементації європейських регуляторних стандартів. Доведено, що модернізація банківського законодавства України здійснюється у трьох взаємопов'язаних напрямках: зміцнення фінансової стабільності, посилення інституційної незалежності НБУ та цифрова трансформація фінансового сектору. Визначено, що впровадження принципів Basel III, механізмів SREP та директив CRD V і BRRD II сприяє переходу до ризик-орієнтованої моделі банківського нагляду. Проаналізовано соціально-політичне значення реформування системи гарантування вкладів фізичних осіб та розвитку відкритого банкінгу.

Висновки. Зроблено висновок, що модернізація банківського законодавства України є складовою ширшого процесу політико-правової європеїзації держави. Війна не призупинила реформування фінансового сектору, а навпаки — прискорила інтеграцію України до європейського правового та фінансового простору. Подальший розвиток банківського сектору потребує завершення імплементації європейських директив, посилення

механізмів кризового врегулювання та забезпечення стійкої інституційної незалежності Національного банку України.

Ключові слова: політико-правовий дискурс, фінансове право, регуляторна конвергенція, банківський нагляд, європеїзація законодавства, фінансова стійкість, цифровий банкінг.

Modernization of Ukrainian banking legislation: political and legal discourse of European integration and challenges of wartime

Oleksandr Bryhinets,

Doctor of Juridical Sciences, Professor

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

8 Heroiv Maidanu Str., Khmelnytskyi, 29000, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-4058-7566>

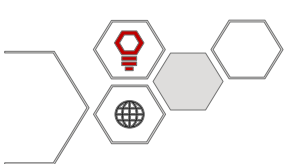
Dmytro Vasyliuk,

Postgraduate Student

Open International University of Human Development “Ukraine”

23 Lvivska Str., Kyiv, 03115, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0006-0540-9819>

Abstract: Purpose. The article aims to provide a comprehensive analysis of the political and legal factors influencing the modernization of Ukrainian banking legislation under wartime conditions and to determine the impact of European integration processes on the transformation of banking regulation and financial supervision.

Methods. The study is based on systemic-functional, comparative-legal, discourse-analytical, and formal-legal methods. The research uses the analysis of Ukrainian and EU legal acts, official reports of the National Bank of Ukraine, the European Central Bank, and international financial institutions.

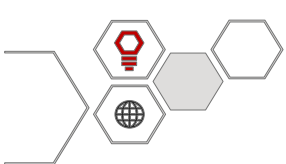
Results. The study demonstrates that the full-scale war became a catalyst for accelerating banking reforms and implementing European regulatory standards. It is established that the modernization of banking legislation is carried out through strengthening financial stability, enhancing the institutional independence of the National Bank of Ukraine, and developing digital financial infrastructure.

Conclusions. It is concluded that the modernization of banking legislation is an integral part of Ukraine's broader political and legal Europeanization. Wartime conditions accelerated the implementation of EU banking directives and deepened Ukraine's integration into the European financial and legal space.

Keywords: banking regulation, political and legal discourse, European integration, financial stability, banking supervision, digital banking, wartime governance.

Постановка проблеми

Модернізація банківського законодавства України в умовах воєнного часу є одним із ключових напрямів державної політики у сфері фінансової безпеки та європейської інтеграції. Повномасштабна агресія проти України

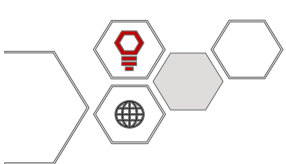
актуалізувала питання стійкості банківської системи, незалежності фінансових регуляторів та гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу. У сучасних умовах банківський сектор виконує не лише економічну, а й стратегічну безпекову функцію, забезпечуючи стабільність державних фінансів, функціонування платіжної системи та підтримку критичної інфраструктури.

Зв'язок цієї проблематики з важливими науковими та практичними завданнями полягає у необхідності вироблення ефективної моделі правового регулювання банківської системи, здатної забезпечити баланс між фінансовою стабільністю, ринковою конкуренцією та політичною незалежністю Національного банку України. Актуальність теми посилюється необхідністю виконання Україною зобов'язань у межах Угоди про асоціацію з ЄС та адаптації національного законодавства до *acquis communautaire*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематика реформування банківського законодавства України в умовах європейської інтеграції стала предметом активних наукових досліджень як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці. М. Aguiar [1] досліджує стійкість банківських систем у кризових умовах та доводить, що ефективне регуляторне середовище є ключовим фактором фінансової безпеки держави. S. Beck [5] аналізує вплив європейського банківського нагляду на країни-кандидати до ЄС та підкреслює значення інституційної незалежності регуляторів.

L. Gambacorta [16] акцентує увагу на цифровій трансформації банківського сектору та її впливі на прозорість фінансових операцій. R. Levine [20] розглядає взаємозв'язок між фінансовим регулюванням і системною стабільністю, наголошуючи на ролі гармонізації із законодавством ЄС.

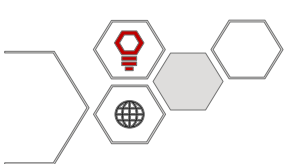
Серед українських дослідників важливий внесок зробили О. Dovhan [8], який досліджує європеїзацію банківського законодавства України, М. Pukhtaievych [26], що аналізує механізми банківського нагляду відповідно до стандартів ЄС, а також S. Shkarlet та Т. Melnyk [29], які розглядають інституційні виклики інтеграції українського банківського сектору до європейського фінансового простору.

Науковий інтерес становлять також дослідження А. Demirgüç-Kunt та А. Pedraza [49], присвячені банківській стійкості в кризових умовах, а також праці D. Schoemaker [28], що аналізують концепцію банківського союзу ЄС. Водночас більшість наукових праць зосереджуються переважно на економічних або фінансових аспектах реформ, тоді як політико-правовий вимір трансформації банківського законодавства в умовах війни залишається недостатньо дослідженим.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Попри значну кількість наукових праць, присвячених реформуванню банківського сектору України, у сучасній юридичній науці залишаються недостатньо дослідженими питання взаємодії політичних та правових механізмів модернізації банківського законодавства в умовах воєнного стану. Недостатньо уваги приділено аналізу впливу європейської інтеграції на трансформацію інституційного статусу Національного банку України, а також ролі механізмів макрофінансової допомоги ЄС у формуванні нової архітектури банківського регулювання.

Невирішеним залишається питання співвідношення між необхідністю посилення державного втручання у банківський сектор під час війни та забезпеченням незалежності фінансового регулятора відповідно до

європейських стандартів. Окремого наукового осмислення потребує вплив цифровізації фінансових послуг та відкритого банкінгу на механізми правового захисту прав вкладників і забезпечення кібербезпеки.

Саме ці аспекти визначають наукову новизну статті та обумовлюють необхідність подальшого дослідження політико-правового дискурсу модернізації банківського законодавства України.

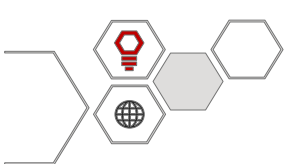
Мета дослідження

Метою статті є комплексний аналіз політико-правових чинників модернізації банківського законодавства України в умовах воєнного часу, визначення особливостей адаптації національного фінансового законодавства до стандартів Європейського Союзу, а також оцінка впливу євроінтеграційних процесів на трансформацію системи банківського регулювання та нагляду.

1. ВСТУП

У сучасному українському державотворенні модернізація банківського законодавства виходить за межі суто галузевого регулювання, перетворюючись на фундаментальний складник політико-правового дискурсу європейської інтеграції. В умовах воєнного стану банківська система України стала не лише фінансовим донором економіки, а й інструментом забезпечення національної стійкості. Політична воля до членства в ЄС вимагає від України безпрецедентної швидкості у гармонізації внутрішнього права з *acquis communautaire*.

М. Агіар [1] слушно зазначає, що стійкість банківського сектору в країнах з перехідною економікою є детермінантою політичної стабільності. С. Классенс [50] акцентує увагу на тому, що регуляторна відповідність

міжнародним стандартам є формою політичного сигналу для інвесторів про якість інституційного середовища.

В українському контексті, як зазначає О. Довгань [8], модернізація законодавства є частиною ширшого процесу «європеїзації» публічного управління, де правові норми стають інструментом політичної трансформації.

Метою статті є аналіз політико-правових чинників модернізації банківського законодавства України в умовах воєнного часу та оцінка їхнього впливу на євроінтеграційну перспективу держави.

2. МЕТОДОЛОГІЯ

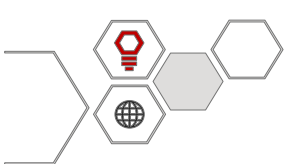
Дослідження базується на дискурсному та системно-функціональному підходах. Використано метод порівняльного правознавства для аналізу відповідності українських законів директивам ЄС, зокрема CRD V [36] та BRRD II [37]. Політико-правовий аналіз дозволив виявити взаємозв'язок між умовами надання макрофінансової допомоги ЄС [13] та темпами законодавчих змін в Україні.

Застосування міждисциплінарного підходу дало можливість поєднати юридичний аналіз із політичним контекстом функціонування банківської системи України в умовах воєнного часу.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

3.1. Політико-правові передумови реформи в умовах війни

Процес реформування банківського сектору України після 2022 року перестав бути лише питанням економічної доцільності, набувши характеру безпекового імперативу. Політичний дискурс навколо статусу кандидата в ЄС висунув жорсткі вимоги до прозорості банківської системи. Ключовим актом у

цьому контексті став Закон № 2121-IX [43], який не лише врегулював діяльність банків у воєнний час, а й розширив політичну автономію НБУ.

Макрофінансова допомога ЄС (MFA+)

Механізм обумовленості (Conditionality)

1. Інституційна незалежність НБУ

- Захист від політичного впливу
- Відповідність принципам ЄСЦБ

2. Впровадження SREP

- Ризик-орієнтований нагляд
- Якісна оцінка банківських установ

3. Цифрова інтеграція (SEPA)

- Гармонізація платіжних систем
- Сприяння вільному руху капіталу

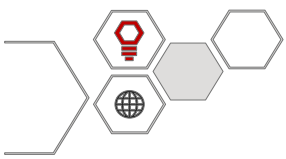

Зміцнення фінансової стабільності
та регуляторна конвергенція з ЄС

Рисунок 1. Механізм політико-правової обумовленості макрофінансової допомоги ЄС (MFA+) для банківського сектору

Джерело: власна розробка авторів

Аналіз звітів НБУ [23; 24] свідчить, що адаптивність системи була забезпечена попередньою політикою «очищення» ринку [17]. Проте

сьогоднішня модернізація стикається з викликом домінування держави в банківському секторі.

3.2. Гармонізація з ЄС як інструмент інституційної трансформації

Впровадження принципів Basel III [4] та методології SREP змінює саму природу банківського нагляду в Україні. Це вже не формальний контроль, а гнучке управління ризиками. З політичної точки зору, це означає перехід до моделі «регуляторної держави», де незалежні органи мають мандат на прийняття рішень без прямого політичного тиску.

РЕФОРМА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ (НБУ, 2023)

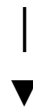

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

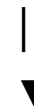
[1] Прозорість
рішень

- Обґрунтування кредитних рішень

[2] Колективна
придатність

- Оцінка компетенції
- Баланс експертиз

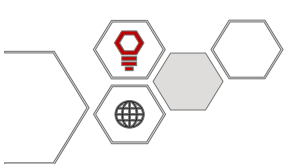

[3] Відповідальність
та етика

- Відповідальність менеджменту
- Механізм clawback

Рисунок 2. Реформа корпоративного управління в банках України як засіб інституційної стійкості

Джерело: власна розробка авторів

Особливе місце в дискурсі посідає цифрова трансформація. Концепція е-гривні та відкритий банкінг [46; 47] розглядаються не лише як технологічні новинки, а як засоби зменшення корупційних ризиків та тіньової економіки.

3.3. Система гарантування вкладів: соціально-політичний аспект

Збільшення гарантій за вкладами до 600 тис. грн та запровадження стовідсоткового покриття на час війни [7; 35] стало стратегічним кроком для збереження суспільної довіри. Політично це дозволило уникнути соціальної дестабілізації та масового відтоку капіталу.

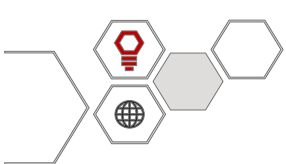
4. ВИСНОВКИ

Дослідження підтверджує, що протягом 2022–2025 років банківський сектор України продемонстрував високий рівень стійкості в умовах воєнного стану. Модернізація банківського законодавства була тісно пов'язана з процесом європейської інтеграції та адаптацією до правових стандартів ЄС.

Отримані результати свідчать, що війна не призупинила процес реформування, а навпаки — стала каталізатором прискорення євроінтеграційних перетворень у банківському секторі.

Подальший розвиток системи банківського регулювання потребує:

- завершення імплементації директив ЄС;
- посилення механізмів кризового врегулювання;
- розвитку цифрової інфраструктури;
- підвищення інституційної спроможності НБУ;
- удосконалення системи захисту вкладників.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з оцінкою практичної ефективності впроваджених реформ та аналізом впливу цифрової трансформації на конкурентоспроможність банківського сектору України.

Подяки

Відсутні.

Фінансування

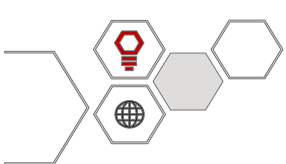
Відсутнє.

Конфлікт інтересів

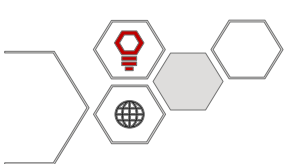
Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Список використаних джерел

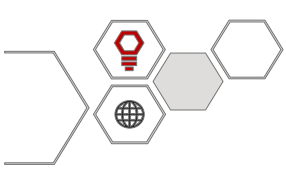
1. Aguiar M. Banking sector resilience in emerging economies during crisis // *Journal of Financial Stability*. 2022. Vol. 63. Art. 101047.
2. Andrieieva O. Legal aspects of financial sector transformation in Ukraine under EU Association Agreement // *European Integration Studies*. 2023. Vol. 18, No. 2. P. 45–57.
3. Babenko S., Klymenko I. Financial law harmonization in Ukraine: Challenges of European integration. Kyiv : Institute of State and Law NAS of Ukraine, 2024.
4. Bank for International Settlements. Basel III Implementation Progress Report. Basel : BIS, 2023.
5. Beck S. The impact of EU banking supervision on candidate countries // *Journal of European Public Policy*. 2021. Vol. 28, No. 4. P. 560–578.
6. Cabinet of Ministers of Ukraine. National Strategy for Financial Stability 2024–2030. Kyiv, 2024.

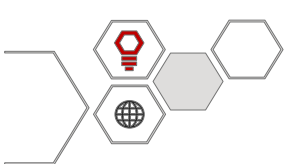
7. Deposit Guarantee Fund of Ukraine. Annual Report 2023: Reform of the Deposit Guarantee System. Kyiv, 2023.
8. Dovhan O. Modernization of the banking regulatory framework in Ukraine amid European integration // Journal of Comparative Law. 2023. Vol. 29, No. 1. P. 33–49.
9. European Banking Authority. EBA Report on Risk Assessment of the European Banking System. Luxembourg : EBA Publications, 2023.
10. European Banking Authority. Implementation of CRD V and BRRD II in EU Member States: Progress Review. Brussels : EBA, 2024.
11. European Central Bank. Financial Stability Review: The EU Banking Sector after Crisis. Frankfurt am Main : ECB, 2024.
12. European Commission. Ukraine's Approximation to EU Acquis in Financial Services. Brussels : EC, 2023.
13. European Commission. Macro-Financial Assistance (MFA+) for Ukraine 2023–2024: Implementation Report. Brussels : European Commission, 2024.
14. European Council. Directive (EU) 2022/2554 on Digital Operational Resilience for the Financial Sector (DORA) // Official Journal of the European Union. 2022. L333.
15. Fernández E. Adapting banking systems to war: Lessons from Europe // European Economic Review. 2022. Vol. 148. Art. 104231.
16. Gambacorta L. Digitalization and banking transparency in the EU // Journal of Banking & Finance. 2023. Vol. 143. Art. 106589.
17. Gontareva V. Banking reform and monetary stability in post-crisis Ukraine // Ukrainian Journal of Financial Law. 2020. Vol. 4, No. 2. P. 17–29.

18. Ivanova O. Digital transformation and open banking: Ukrainian path to European standards // *Financial Law Review*. 2024. Vol. 12, No. 1. P. 56–72.
19. Kozak O. The impact of war on financial integration and banking sector reforms in Ukraine // *Journal of East European Finance and Law*. 2023. Vol. 11, No. 2. P. 22–38.
20. Levine R. Financial regulation and stability in candidate states // *Journal of Financial Economics*. 2022. Vol. 142, No. 3. P. 1123–1145.
21. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. Digital Banking Strategy and the e-Hryvnia Concept Paper. Kyiv, 2023.
22. Ministry of Finance of Ukraine. Report on the Implementation of Financial Sector Reforms 2022–2024. Kyiv, 2024.
23. National Bank of Ukraine. Annual Report 2023: Financial Stability and Monetary Policy in Wartime. Kyiv, 2023.
24. National Bank of Ukraine. Financial Sector Reform Progress 2022–2024. Kyiv, 2024.
25. OECD. OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises. Paris : OECD Publishing, 2022.
26. Pukhtaievych M. Legal mechanisms of banking supervision in Ukraine under EU standards // *Law and Financial Markets Review*. 2022. Vol. 16, No. 3. P. 102–114.
27. Rahman A., Ferreira M. EU banking supervision reforms and prudential resilience: Lessons for accession states // *European Economic Review*. 2023. Vol. 157. Art. 104521.
28. Schoenmaker D. Banking union and financial stability // *Oxford Economic Papers*. 2021. Vol. 73, No. 1. P. 18–35.

29. Shkarlet S., Melnyk T. European integration of Ukraine's banking sector: Legal and institutional challenges // *Baltic Journal of European Studies*. 2024. Vol. 14, No. 1. P. 99–115.
30. World Bank. *Ukraine Financial Sector Assessment Program (FSAP) Update 2024*. Washington, DC : World Bank, 2024.
31. Yermolenko A. Banking crisis management in Ukraine: EU alignment and war-time reforms // *International Journal of Financial Law and Regulation*. 2023. Vol. 9, No. 3. P. 41–60.
32. Zhylenko L. Corporate governance in Ukrainian banks under EU standards // *Journal of Economic and Legal Studies*. 2022. Vol. 15, No. 2. P. 87–101.
33. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III.
34. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV.
35. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI.
36. Directive (EU) 2019/878 (CRD V) of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019.
37. Directive (EU) 2019/879 (BRRD II) of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019.
38. Regulation (EU) 2019/876 (CRR II) of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019.
39. Regulation (EU) 2022/2554 (DORA) of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022.
40. Directive (EU) 2015/2366 (PSD2) of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015.

41. International Monetary Fund. Ukraine: Staff Report for the 2024 Article IV Consultation. Washington, DC : IMF, 2024.
42. World Bank. Ukraine Financial Sector Assessment Program (FSAP) Update 2024. Washington, DC : World Bank, 2024.
43. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності банківської системи : Закон України від 15.03.2022 № 2121-IX.
44. Directive 2014/49/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on deposit guarantee schemes.
45. Кабінет Міністрів України. Національна стратегія впровадження механізмів врегулювання кризових ситуацій у банківському секторі до 2030 року. Київ, 2024.
46. Національний банк України. Концепція розвитку фінансових технологій в Україні до 2025 року. Київ, 2023.
47. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX.
48. European Banking Authority. Guidelines on Internal Governance (EBA/GL/2021/05). Paris : EBA, 2021.
49. Demirgüç-Kunt A., Pedraza A. Banking resilience in crises // World Bank Economic Review. 2023.
50. Claessens S. Financial regulation and global stability // Journal of Financial Stability. 2023.
51. Boot A., Thakor A. Banking structure and regulation // Review of Financial Studies. 2022.